

Tussen orde en onbevangenheid,

'DeRechtvaardigeStraat'

Door: Mara Oldewelt, omgevingsmanager BAM Infra

Inleiding

Orde maakt ons leven makkelijk. Laat ik deze zin nog eens schrijven, maar nu zonder de ordening door spaties en leestekens: ordemaaktonslevenmakkelijk. De zin is nog niet zonder orde, want de letters staan nog in de juiste volg-orde. Orde vergemakkelijkt het lezen, maar ook het leven. Orde werkt ook beschermend. Kijkend naar de wijk waar je in woont, of beginnend met je straat. Welke orde is daar gecreëerd? Zijn we daar blij mee en wat als vanuit onbevangenheid, de traditionele orde in het (auto)verkeer links laten liggen. Wat is eigenlijk een 'rechtvaardige' straat? Een straat waar je je auto kan parkeren? Op straat kan spelen? Klimaat bestendig en met veel groen? We zijn niet de enige die zoeken naar een juiste benaming voor hetgeen we willen bereiken. Kijk naar de naam 'Doorwaadbare stad' uit de mobiliteitsvisie van gemeente Groningen of naar 'mijn straat, onze stad' waarover in Utrecht gesproken is in kader van nieuwe verkeersplan.

Als je ChatGPT vraagt om een andere benaming te zoeken voor de rechtvaardige straat kom je op een gerechtigheidslaan, een gelijken kansen steeg of een egaliteitssingel. Wat betekent rechtvaardig voor jou? Sluit je ogen en beeld je het volgende in: makkelijker gezegd dan gedaan, want jij bent degene die dit leest.

Een straat met veel groen. Bomen, je ziet een vlinder fladderen, een merel fluit, je loopt langs een vijver met eenden en in de verte hoor je de trein naderen. Als je doorkijkt zie je een natuurspeeltuin met planten, een ondiepe speelvijver en spannende, natuurlijke speelelementen voor kinderen. Wilgentunnels en bosjes om je in te verstoppen. Bankjes en drinkwaterpunten voor een ontmoetingen.

De straat is van ons allemaal

Bij BAM Infra werken aan duurzame mobiliteits- en infrastructurele oplossingen voor een land dat steeds meer mensen en vervoersmiddelen telt. In ons inrichtingsvraagstuk focussen we op de schaarse ruimte waarin straat gebruikers zich veilig en efficiënt kunnen verplaatsen, verblijven én onderzoeken we hoe we onze infrastructuur bestand maken tegen klimaatverandering. Met de principes voor

zogenoemde 'rechtvaardige straten' (werktitel) veranderen we het gesprek. Met onderstaande uitleg weet jij als omgevingsmanager hoe je vandaag al de fysieke leefomgeving kan veranderen.

1. Openbare ruimte

Steden en dorpen zijn plekken waar wij, mensen, gezamenlijk wonen. De straat is de ruimte tussen onze huizen. Dit is openbare ruimte. De ontmoetingen vinden in de openbare ruimte plaats. Als omgevingsmanager is het belangrijk om te beseffen dat je naast het project je kan focussen op de openbare ruimte. Hoe maak je die aantrekkelijker? Je kunt bepaalde activiteiten koppelen aan je project. Denk hierbij bijvoorbeeld aan buitenspeeldagen, groenophaaldagen of het NK-tegelwippen. Promoot dit evenement in de omgeving. In de openbare ruimte kunnen bewoners geveltuinjes aanleggen voor meer groen. Je kunt ook natuurorganisaties betrekken bij je project. Laat bewoners een buurtbbq organiseren door ervoor te zorgen dat de straat langer dicht blijft. Dicht voor auto's wel te verstaan, open voor voetgangers en fietsers. Redeneren vanuit de auto zit kennelijk diep in ons systeem geworteld.

2. Variatie

De straat kan voor de gebruikers van jong tot oud belangrijk zijn. Er vinden verschillende dingen plaats. Kinderen kunnen er opgroeien, gebruikers ontmoeten elkaar, planten kunnen er groeien, dieren kunnen er een plek hebben. Er kan worden gespeeld, ontmoet en soms gewinkeld of even naar buiten om even je hoofd leeg te maken. Je kunt er rondkijken, deel zijn van de omgeving en de gemeenschap, verliefd worden en je kan je er verplaatsen. Voor welke activiteiten een straat wordt ingericht, hangt af van de plek.

Betrek verschillende doelgroepen door de hele buurt bij het project. Denk hierbij bijvoorbeeld aan kinderen, jongeren, volwassenen, ouderen, maar ook aan dieren, sporters en toeristen.

3. Zorgeloosheid

In onze straten kunnen alle mensen gezond leven, zowel fysiek als mentaal. Je hoeft er niet bezig te zijn met de vraag hoe je voorkomt dat je wordt aangereden zodra je de deur uitstapt. Ook niet met de vraag of je per ongeluk een ander kan verwonden of erger. In onze straten draait het om zorgeloosheid. Je kunt genieten, wetende dat er alles aan gedaan is om een omgeving te creëren waarin je veilig en gezond kan leven. Zorgeloosheid is een begrip dat erg van belang is bij goed omgevingsmanagement. Je wilt als bewoner fijn wonen en zo min mogelijk hinder ervaren. Zoiets eenvoudig als het plaatsen van groene bouwhekken kan er al voor zorgen dat de overlast als minder wordt ervaren. "Er is rekening gehouden met mij" is belangrijk in de hinderbeleving.

4. Inspraak

Omdat op straat diverse activiteiten plaatsvinden, wordt de inrichting uitgedacht en uitgevoerd door een diverse groep mensen uit verschillende disciplines. Zij geven elkaar nieuwe perspectieven op de vraag waar een straat eigenlijk voor dient. Bewoners nemen deel uit als burgers, niet als passieve gebruikers van een door experts ingerichte ruimte. Benut als omgevingsmanager verschillende perspectieven en achtergronden die er in het gebied of omgeving zijn. Kijk of je bepaalde bewoners kan laten meedenken in het ontwerp of kijk of er een bewonersvereniging is die je kan betrekken bij het project.

5. Maatschappelijke controle

We hebben controle over de gereden snelheid op straat. Straten kunnen worden ingericht aan de hand van andere uitgangspunten dan de snelheidslimiet van onze voertuigen. Als omgevingsmanager kun je in het ontwerp al het verschil maken door bepaalde zaken mee te nemen of op te halen vanuit de omgeving. Een bekend dilemma betreft auto's versus spelende kinderen. Het ontwerp kan dusdanig worden beïnvloed als dit bekend is bij de omgevingsmanager. Denk bijvoorbeeld eens aan een straat met een 'karrespoor'. Een straat met twee rijen getegeld waar het voelt alsof de automobilist te gast is. Eenrichtingsverkeer kan worden toegepast, zodat er maar een rijbaan hoeft te komen. Er kan ook gebruik worden gemaakt van grasbetontegels voor meer groen in de straat. Auto's hebben onze publieke ruimte overgenomen, maar is de straat van hen? Want, bekijk de weg eens vanuit een ander

perspectief: steekt een hert de weg over of rijden wij dwars door zijn bos heen?

Duurzaam ruimtegebruik

Onze publieke ruimte is niet gewoon zoals 'ie is. Zij is bedacht. Ontworpen. En kan dus opnieuw worden bedacht en ontworpen. Het verkeer heeft onze publieke ruimte overgenomen, maar kent nu zijn beperkingen. Hoe krijgen we onszelf dan uit dit groeiende verkeersinfarct en hoe zorgen we dat andere weggebruikers niet worden verdrongen door het verkeer? Denk onbevangen, want een radicaal andere inrichting is mogelijk.

Misschien komen we dan met elkaar tot nieuwe voorstellen, waar meerdere gebruikersgroepen van kunnen profiteren, denk aan: een ondiepe speelvijver, een straat waar je gezamenlijk woont - van jong tot oud - met planten en dieren, waar gevaar wordt beperkt door middel van een optimale inrichting van de straat. Waar aandacht is voor ecologie en sociaal welzijn, met als uitgangspunt dat de verschillende soorten gebruikers even zwaar wegen bij het inrichten van straten en wijken. Laat we eerlijk zien en praten over welke dilemma's er zijn. Zo veranderen we samen het gesprek en perspectief. Een autoloze of autoluwe weg zal, vanuit het creëren van een 'loss aversion', op niet veel draagvlak rekenen. Maar buig dit om naar een 'geluksgebied' of een andere positief geformuleerde term en we leggen met elkaar niet het accent op iets dat we verliezen maar juist op waarden die we samen belangrijk vinden. Door samen ons perspectief te veranderen, kunnen we een andere orde scheppen.

Tot slot

Sta jij ook achter deze principes? Wil jij weten hoe je je eigen straat of de straten in projecten en jouw omgeving rechtvaardiger kan maken? Heb jij een idee voor de rechtvaardige straat? Vertel ons je idee en stuur je idee op via de website.

Kijk op www.derechtvaardigestraat.nl en teken het (kinder)manifest.